

Groei

Regio FoodValley Juli 2018 #1

- Bea Schouten: 'WFC is katalysator voor de regio.'
- Vastgoedmonitor uitgegroeid tot instituut
- Volop circulaire kansen in Regio FoodValley

	Groei!	3
	Introductie	4
	Circulaire economie	8
	World Food Center	12
	Vastgoedmonitor	16
	Poultry Expertise Center	20
	Bezoek Aarhus	24
	PDV-/GDV-beleid	27
	Bigday	30
	Valleihopper	32
	Rijnbrug	34
	Eiwittransitie	36

Groei!

Met trots presenteer ik de eerste editie van het online magazine **Groei** van Regio FoodValley. Groei is de opvolger van onze jaarlijkse voortgangsrapportage. U leest in dit magazine de voortgang van tien projecten die de afgelopen periode het meest kleur hebben gegeven aan onze regionale samenwerking.

Onze regio groeit in werkgelegenheid, inwoners en economie. En de inspanningen van onze samenwerking tussen overheden, ondernemers en onderzoekers leveren serieuze resultaten op: de werkgelegenheid groeit bovengemiddeld, vooral in agrifood. In vier jaar tijd zijn er duizenden onderzoekers en vele bedrijven in de regio bij gekomen. En samen nemen we verantwoordelijkheid om ook in de toekomst gezonde en duurzame voeding te produceren. Dat gebeurt niet alleen op de Wageningen Campus, maar bijvoorbeeld ook op de ICT Campus, bij het Poultry Expertise Center en rond het toekomstige World Food Center. Er gebeurt zo veel onder de vleugels van Regio FoodValley, dat het moeilijk is te kiezen welke projecten we uitlichten.

Toch wil ik niet alleen achteruit kijken. Want in de komende maanden werken we aan een nieuwe strategische agenda voor onze mooie regio. Er valt nog veel te groeien, vooral als we de sterke samenwerking voortzetten. Ook de internationale samenwerking gaat een steeds grotere rol spelen. De regio heeft de samenwerkingspartner gevonden in Europa met Central Denmark Region, de regio rond Aarhus in Denemarken. Deze regio heeft veel overeenkomsten met Regio FoodValley. Samen kunnen wij onze zichtbaarheid in Europa vergroten en Europese projecten opzetten.

In Regio FoodValley realiseren we samen groei. Of je nu ondernemer bent of raadslid, onderzoeker of in het onderwijs zit: dit is het moment om aan te haken: sluit aan en groei mee!

In november komt de tweede editie uit waarbij weer andere projecten worden uitgelicht.

René Verhulst
Voorzitter Regio FoodValley

Introductie Regio FoodValley

Een introductie in Regio FoodValley

Regio FoodValley heeft de afgelopen jaren veel aandacht gekregen. Niet alleen in het regeerakkoord, maar ook in de bestuursconvenanten van de acht FoodValley-gemeenten. De regio wordt waardevol gevonden en heeft in de afgelopen jaren bijna honderd samenwerkingsprojecten. Toch is er ook veel onduidelijkheid over Regio FoodValley: hoe werkt het precies? En wat kost het? Deze introductie geeft antwoord op deze, en andere veelgestelde vragen.

Wat is Regio FoodValley eigenlijk?

Regio FoodValley is de samenwerking tussen acht gemeenten, twee provincies, onderwijs- en kennisinstellingen en ondernemers in de regio. Het doel van Regio FoodValley is om de Europese topregio op het gebied van agrifood te zijn en te blijven, door versteking van het vestigingsklimaat en de kwaliteit van de leefomgeving. Dat lukt alleen als alle betrokken partijen hun schouders er onder zetten. En dat is de afgelopen jaren goed gelukt.

Hoe is de regio georganiseerd? Wie gaat er over?

Op dit moment zijn er twee besturen binnen Regio FoodValley. Binnen de Gemeenschappelijke Regeling (GR) nemen de acht aangesloten gemeenten samen besluiten. Dit wordt ook wel de intergemeentelijke samenwerking genoemd. Daarnaast worden binnen de Triple Helix gezamenlijk besluiten genomen door de drie O's (overheid, onderwijs/onderzoek, ondernemers). Onder beide besturen worden een groot aantal projecten uitgevoerd, die soms overlappen. De voorzitter en vice-voorzitter van beide besturen zijn dezelfde personen: René Verhulst (Ede) is voorzitter en Piet Zoon (Veenendaal) is vice-voorzitter. Verder is de samenstelling van beide besturen verschillend. Binnen de intergemeentelijke samenwerking vaardigt iedere gemeente één regiobestuurder af. Dat kan een burgemeester of een wethouder zijn.

En binnen de Triple Helix levert elke O drie vertegenwoordigers:

Overheid:

- René Verhulst (voorzitter, Ede)
- Piet Zoon (vice-voorzitter, Veenendaal)
- Gerard Renkema (Nijkerk)

Onderwijs en onderzoek:

- Rens Buchwaldt (Wageningen University & Research)
- Harmen van Wijnen (CHE)
- Bastiaan Pellikaan (Aeres Groep)

Ondernemers:

- Martin Ruiter (ondernemer in Wageningen + VNO-NCW)
- Gerke van Zalk (ondernemer in Nijkerk + FOV)
- Evert van Veenschoten (ondernemer in Barneveld + LTO)

Wat is de rol van de gemeenteraden?

Voor de acht gemeenten geldt dat de betrokkenheid en steun van de raden cruciaal is. Daarom wordt er veel gedaan om raden te informeren en intensief bij grote onderwerpen te betrekken. Raden krijgen jaarlijks een gedetailleerde begroting voorgelegd, en over de activiteiten worden raden meerdere keren per jaar bijgepraat. Dat gebeurt in de halfjaarrapportages, zoals die nu voor u ligt. En daarnaast organiseert de regio twee of drie keer per jaar raadsinformatiebijeenkomsten, waar projectleiders en bestuurders de raadsleden informeren over de projecten van de regio.

Daarnaast vormen twee raadsleden uit elke aangesloten gemeenteraad een regiocommissie. Deze regiocommissie vergadert vier keer per jaar met een vertegenwoordiger van het regiobestuur. De regiocommissieleden gelden als ambassadeurs richting hun eigen gemeenteraden. De regiocommissie bewaakt dat de procesgang van besluitvorming juist verloopt, en dat gemeenteraden voldoende invloed hebben op wat er regionaal wordt gedaan. Vanuit deze verantwoordelijkheid heeft de regiocommissie in de afgelopen jaren een aantal verbeteringen doorgevoerd, waardoor de betrokkenheid van raden sterk is toegenomen.

Tenslotte bezoekt de secretaris-directeur (Gert Boeve) of de plaatsvervanger (Arjen Droog) jaarlijks elke gemeenteraad, mits dit past in de planning van de raad. Dat is een goede gelegenheid om ook zicht te krijgen op wat de lokale winst is van regionaal samenwerken. Dit bezoek vindt vaak plaats voor de begrotingsbehandeling, zodat raadsleden daar ook verduidelijkende vragen over kunnen stellen.

Wat kost de regio, en wat gebeurt met dat geld?

Om de regionale samenwerking te faciliteren is er een klein regiokantoor met ongeveer tien medewerkers (8 FTE). Dit wordt bekostigd door een inwonerbijdrage van 2,99 euro per inwoner. Daarnaast worden alle samenwerkings-projecten door de verschillende betrokkenen gefinancierd. Soms zijn gemeenten daarbij betrokken, soms wordt een project alleen door onderwijsinstellingen en ondernemers gefinancierd.

Hoe ziet de toekomst van de regio er uit?

In de komende tijd speelt een aantal grote ontwikkelingen van de regio. Behalve het succesvol afronden van alle projecten die lopen, zal de samenwerking met Food Valley NL in de komende maanden zichtbaar worden. Een andere grote ontwikkeling is het opstellen van de nieuwe Strategische Agenda die richting zal geven aan de ontwikkeling van Regio FoodValley voor de komende jaren. In de tweede helft van 2018 zal een commissie, bestaande uit bestuurders uit de drie O's het proces begeleiden om te komen tot één nieuwe Strategische Agenda. Het is de bedoeling dat er dan geen aparte triple helixagenda en intergemeentelijke samenwerkingsagenda meer bestaat, maar dat er gezamenlijk ambities worden gesteld, en dat alle betrokken partijen zich daar, vanuit hun rol, aan committeren.

Momenteel spelen er bijna honderd projecten onder de vlag van Regio FoodValley. Deze lijst met projecten is ook terug te vinden op www.regiofoodvalley.nl. Per project staat wie de trekkende organisatie is en wie de projectleider is. Wie interesse heeft om deel te nemen aan een van de projecten kan contact opnemen met de projectleider. In afwachting van de nieuwe Strategische Agenda is Regio FoodValley wat terughoudend om op korte termijn nieuwe projecten op te starten.

Zuid Koreaanse studenten volgen onderwijs in Barneveld.
Regio FoodValley is de Europese topregio op het gebied van agrifood.
(Foto: APA Foto, Sjef Prins)

Meer weten?

Dat kan! Veel informatie is terug te vinden op de website van Regio FoodValley. De secretaris-directeur of de plaatsvervanger komen ook graag een keer langs om nader kennis te maken en aanvullende vragen te beantwoorden. We zijn te bereiken via info@regiofoodvalley.nl of t. 0318680667

Volop circulaire kansen in Regio FoodValley

Ritten slim combineren zodat een vrachtwagen nooit leeg retour hoeft te rijden. 'Nieuwe' eiwitbronnen creëren zoals zeewier en insecten. Isolatiemateriaal maken van oude werkkleding. De restwarmte van datacenters gebruiken om huizen te verwarmen. Of spijkerbroeken leasen om ze daarna te recycelen. Het zijn zomaar wat voorbeelden van mogelijkheden en toepassingen binnen een circulaire economie. Juist in de Regio FoodValley zijn er volop circulaire kansen. Dat blijkt uit de Regioscan van KPMG en de lokale Rabobanken, die op 31 mei werd gepresenteerd tijdens een inspiratie-event bij Interface in Scherpenzeel.

Mariska de Kleijne, directievoorzitter van Rabobank Vallei en Rijn, werkt al jaren enthousiast samen aan het verzilveren van die kansen. Dat doet ze vanuit een persoonlijke duurzaamheidsmissie, zo vertelt ze, maar ook omdat het past bij de ambities van de Rabobank onder het motto 'Growing a better world together'. De Kleijne: 'Bovendien zijn bedrijven die circulair ondernemen innovatief. Ze durven buiten de gebaande paden te denken. En ze willen graag samenwerken, want dat is de belangrijkste voorwaarde voor het slagen van circulaire kansen. Zo ontstaan gezonde ondernemingen en die zien wij graag de Regio FoodValley versterken.'

Matchmaking

'Drie jaar geleden ben ik begonnen om circulaire economie binnen de regio concreet handen en voeten te geven. Toen vonden veel mensen het allemaal nog abstract', zegt De Kleijne. Maar inmiddels ziet ze allerlei samenwerkingsverbanden ontstaan tussen ondernemers, onderwijs en overheden. 'Mensen hebben er plezier in en ze zien verdienmodellen in spullen delen of materialen hergebruiken.' Het enthousiasme werd duidelijk op het inspiratie-event. >

'Bedrijven die circulair ondernemen zijn innovatief.'

Het vernieuwde stadhuis in Wageningen is helemaal ingericht met hergebruikt materiaal.
(Foto: APA Foto, Sjef Prins)

Daar deden bijna honderd deelnemers aan mee. Hun achtergronden zijn heel divers en dat is belangrijk, zo legt de directievoorzitter uit. 'Kansen ontstaan door matchmaking tussen verschillende sectoren, maar niet als iedereen alleen in de eigen keten blijft kijken.'

In de Regioscan die op 31 mei werd gepresenteerd, worden de circulaire stromen in kaart gebracht met voorbeelden en handreikingen zodat ondernemers meteen aan de slag kunnen. Uit de analyse rollen negentien kansen op het gebied van food & agri, industrie, logistiek, bouw en ICT. De laatste categorie heet 'systeemkansen', waarin circulaire inkoop, het opzetten van een expertisecentrum en het creëren van field labs worden beschreven. In het rapport staan ook praktijkvoorbeelden, zoals Paperfoam dat verpakkingen maakt uit hernieuwbare bronnen zoals zetmeel en natuurlijke vezels, Interface dat afgedankte visnetten gebruikt om er tapijttegels van te maken en het Vallei Varken, een varkenshouderij in Putten die zich helemaal richt op lokale productie. Maar ook het stadhuis van Wageningen is een mooi voorbeeld. Dat is helemaal ingericht met hergebruikt materiaal.

Mariska de Kleijne, directievoorzitter van Rabobank Vallei en Rijn.

CE Challenge

Vanaf 26 juni start Rabobank met twintig ondernemers uit de Regio FoodValley de Circulaire Economie Challenge. 'We gaan dan nog een stap verder in het creëren van een circulaire economie in de regio', zegt Mariska de Kleijne. 'Samen met KMPG gaan we bij deze bedrijven werken aan een circulair business model. Per bedrijf wordt in kaart gebracht wat de bedrijfsspecifieke kringlopen en goederen-stromen zijn van materialen, energie en water. Dat gebeurt met een companyscan. Aan de hand van die companyscan worden deze bedrijven uitgedaagd om circulaire kansen om te zetten

‘Maar inmiddels ziet ze allerlei samenwerkingsverbanden ontstaan tussen ondernemers, onderwijs en overheden.’

naar concrete actieplannen. Zoals een business case. Eind november ronden we het project af. Het is dan de bedoeling dat elke deelnemer met een pitch zijn of haar businesscase presenteert.’

Enthousiasmeren

Enthousiasmeren en coalities vormen zijn de kernbegrippen van de circulaire economie, zo constateerde de regiegroep de afgelopen jaren. 'Daarom is het mooi dat ook bedrijvenkringen dit omarmen. Er zit nu veel energie en commitment op dit onderwerp', zegt De Kleijne. 'En vergeet de rol van de gemeenten niet. Zij vinden dit belangrijk en willen dit zo goed mogelijk faciliteren.' Ze prijst daarom de rol van de Veenendaalse wethouder Marco Verloop als bestuurlijke trekker, die dat de komende jaren ook blijft doen, maar noemt ook burgemeester Asje van Dijk van Barneveld. 'Die zei twee jaar geleden tijdens een ondernemersbijeenkomst: 'ga het maar doen'. Samen met adviesbureau Wing zijn we toen een initiatiefgroep gestart, en moet je kijken waar we nu staan.'

In een volledige circulaire economie bestaat geen afval meer en worden alle grondstoffen in de keten hergebruikt. De overstap naar circulair ondernemen is uitdagend maar past bij de ambities van Regio FoodValley. Op uitnodiging van Regio FoodValley hebben Rabobank Gelderse Vallei, Rabobank Vallei en Rijn en adviesbureau Wing het initiatief genomen om met andere partners een aanpak te ontwikkelen rondom circulair ondernemen. Met het programma dat nu uitgevoerd en verder ontwikkeld wordt, nemen de triple helix partners gezamenlijk de regie en verantwoordelijkheid om te komen tot een meer circulaire Regio FoodValley. De Circulaire Economie Challenge van de Rabobank is een van de onderdelen van dit programma.

World Food Center
Gedeputeerde
Bea Schouten:
**‘WFC is
katalysator
voor de
regio’**

De WFC Experience in Ede is een plek waar consumenten straks graag naartoe gaan.

Proeven, ruiken, voelen, beleven. Het World Food Center (WFC) rond de Mauritskazerne in Ede krijgt steeds meer vorm. Het ontwerp van de WFC Experience, waar bezoekers straks alles over ons eten te weten kunnen komen, is in volle gang. Gelders gedeputeerde Bea Schouten ziet het al helemaal voor zich: ‘Dit wordt een geweldige plek, waar alle scholieren uit de omgeving een keer naartoe gaan en waar bedrijven gasten kunnen ontvangen. Het WFC heeft een positief effect op de hele regio.’

Bedrijven, overheid en onderwijs zitten samen aan tafel bij de realisatie van het WFC. ‘Er zijn veel partners betrokken, het is een complex project en we zijn er nog niet’, realiseert Schouten zich. Maar nu de plannen voor de Experience concreter worden, groeit ook het enthousiasme. ‘Onlangs was ik op een congres in de Mauritskazerne, ik zag daar al die mensen lopen en dacht: Wauw,

dit is straks de levendige plek waar iedereen naartoe komt. Een unieke plek over ons eten, waar vooral heel veel leuks te beleven is.’

Entertainment

Het WFC zal ook echt entertainment bieden, onderstreept Schouten. Eind 2016 is het Amerikaanse BRC Imagination Arts ingeschakeld voor het ontwerpen van een creatief concept. BRC heeft naam gemaakt met onder meer het Amerikaans paviljoen op de World Expo en de Heineken Experience. In juni 2017 is op basis van de eerste visie besloten om ook de vervolgoopdracht aan BRC te geven. Inmiddels is het concept uitgewerkt en is de masterplanfase aangebroken. ‘Eind dit jaar moet het masterplan klaar zijn’, blikt Schouten vooruit. Als alles goed gaat, kan begin volgend jaar de uitvoeringsfase starten en staat de opening van het WFC voor het grote publiek eind 2020 als stip op de horizon.

De Experience vormt de dragende kern van het WFC. Daaromheen wordt een campus ontwikkeld met onder meer ruimte voor wonen

**‘Wauw, dit
is straks de
levendige
plek waar
iedereen
naartoe
komt.’**

en bedrijven. 'De campus van Wageningen UR richt zich vooral op business-to-science, in Ede staat business-to-consumer centraal', geeft Schouten het onderscheid aan. 'De acquisitie van bedrijven is afgestemd met Wageningen UR en is gericht op bedrijven die de focus hebben op de consument.' Dat komt ook tot uitdrukking in het onderzoeksprogramma dat rond de WFC Experience wordt ontwikkeld. Meerdere universiteiten en hogescholen zijn hierin betrokken. Bezoekers kunnen straks deelnemen aan onderzoek, bijvoorbeeld op het gebied van smaak en consumentengedrag. 'Zo wordt het WFC een kennislocatie op het gebied van voedsel in de brede zin', aldus Schouten.

Debat

Wetenschap, overheid en bedrijfsleven zijn nauw betrokken bij de ontwikkeling van de WFC Experience. Naast bedrijven als AH, Friesland Campina, DSM, Nestlé, Rabobank en KeyGene, praat ook Wageningen UR mee over de inhoud. Maatschappelijke organisaties zullen ook worden betrokken en de Food and Agricultural Organisation van de Verenigde Naties treedt toe tot de onafhankelijke Raad van Advies. 'Het WFC wordt het centrum voor nationaal en internationaal debat over voedsel', zegt Schouten. 'Daarom is het belangrijk dat er zo breed over de invulling wordt meegedacht.'

Schouten ziet het WFC als vliegwiel voor ontwikkelingen in de Regio FoodValley. 'Dit is een extra katalysator voor de regio', benadrukt ze. 'Food als profiel is erg belangrijk. Wageningen UR heeft al een grote aantrekkingskracht, maar met het WFC voegen we een plek toe waar consumenten graag naartoe gaan. Waar de regio voor staat, wordt hier voor iedereen zichtbaar.' Schouten realiseert zich dat binnen elke gemeente in de Regio FoodValley voedsel en gezondheid hoog op de agenda staan. 'Daarom is het juist zo goed dat het WFC er komt', benadrukt ze. 'Het geeft een enorme stimulans aan het voedselklimaat in het hele gebied.'

Om onderscheidend te blijven en internationaal voorop te blijven lopen, is versterking van het profiel van de Regio FoodValley nodig, zo stelt de gedeputeerde. 'Voedsel is hét thema van nu', signaleert Schouten. 'Zowel jongeren als ouderen zijn zich meer en meer bewust van het effect van voedsel op een gezonde leefstijl. Door het brede besef dat voedsel belangrijk is, zie je dat steeds meer regio's

‘Het WFC
wordt het
centrum voor
nationaal en
internationaal
debat over
voedsel.’

‘Voedsel
is hét
thema
van nu.’

met dit thema aan de slag gaan.' Opsteker is dat de samenwerking in Regio FoodValley het afgelopen najaar expliciet is genoemd in het regeerakkoord.

Partijen in beweging

Realisatie van het WFC is een goed plan, met een goede inhoud, vindt de gedeputeerde. Schouten heeft veel vertrouwen in het project. 'De samenwerking tussen bedrijven, overheid en onderwijs maakt het heel krachtig. De partners versterken elkaar', ervaart ze. 'Dat de ontwikkeling van het WFC nu volop gaande is, maakt dat meer partijen in beweging komen. Er is veel interesse van bedrijven', weet Schouten. 'Je merkt dat er over gepraat wordt, dat geeft een boost aan het vestigingsklimaat.'

Gelders gedeputeerde Beate Schouten ziet het WFC als vliegwiel voor ontwikkelingen in de Regio FoodValley. (Foto: APA Foto, Sjef Prins)

De provincie Gelderland zet hoog in op de kracht van de regio's. 'Elk gebied heeft een eigen accent. Daarmee versterken we de economische en sociale structuur van deze gebieden en kunnen ze floreren.' Het WFC zal daar in de Regio FoodValley zeker aan bijdragen, voorziet de gedeputeerde. 'Dit wordt een prettige, positieve plek, waar straks heel Nederland enthousiast over is.'

Van onderop ontstaan en uitgegroeid tot instituut

Woningbouw in Veenendaal Oost. De bouwproductie in de regio is volledig aangetrokken. (Foto: APA Foto, Sjef Prins)

Op 21 juni is tijdens een symposium in Nijkerk de Vastgoedmonitor Regio FoodValley 2018 gepresenteerd. Het was de laatste klus van Roel Kremers als voorzitter van de Stichting Vastgoedmonitor. Kremers vond het na vier jaar tijd om het stokje over te dragen. Als wethouder in Ede was hij betrokken bij het prille begin van de Vastgoedmonitor, nu meer dan tien jaar geleden. Hij zag de Vastgoedmonitor uitgroeien tot een samenwerking die uniek is in Nederland, en waar nationaal en internationaal veel aandacht voor is.

Dat is niet zo gek. Je ziet niet vaak zo'n initiatief – waarin bedrijven, overheden en woningcorporaties bestemmingsplannen en vastgoedplanning samen invullen – van onderop ontstaan. Maar lang

geleden was dat wel anders. Roel Kremers zit vol anekdotes. Hij herinnert zich nog als de dag van gisteren hoe de 'founding fathers' van de Vastgoedmonitor bij hem als wethouder kwamen. Dat waren Nick de Boer van Domicilie Makelaars, Hans Koopman van Kelderman Bouw en Kees de Jong van De Bunte Vastgoed.

Roel Kremers, scheidend voorzitter van de Stichting Vastgoedmonitor: 'De afgelopen tijd hebben we veel stappen gemaakt'. (Foto: APA Foto, Sjef Prins)

Roel Kremers: 'Het is tekenend voor de onbekendheid of de koudwatervrees in de beginperiode. Ze kwamen een bijdrage vragen van de gemeenten die toen WERV vormden: Wageningen, Ede, Rhenen, Veenendaal. Ze hadden 1500 euro nodig om een eerste document te maken. Dat was dus een paar honderd euro per gemeente. Er waren toen wethouders die vonden dat ze dat eerst moesten voorleggen aan hun gemeenteraden. Ik zei: dat duurt veel te lang. En dan kan ik het nog beter uit eigen zak betalen, dat is nog goedkoper.'

Gunnen

De wethouders hadden in die tijd nog niet erg het besef dat ze over hun gemeentegrenzen heen moesten kijken als het ging om vastgoed en bestemmingsplannen. Sterker nog: ze beconcurrerden elkaar liever. Met alle risico's van dien, zegt Kremers. 'Even leek het er op dat in twee aangrenzende gemeenten meubelboulevards zouden komen, letterlijk op een steenworp afstand van elkaar.' De tijd van

'De tijd van concurreren is voorbij, de politiek van nu draait om gunnen.'

concurreren is voorbij, de politiek van nu draait om gunnen, zo schetst Kremers enthousiast. Inmiddels kijken bestuurders niet alleen over hun gemeentegrens heen, maar ook over provinciale grenzen. Gelderland en Utrecht schuiven in deze regio hun woonagenda's in elkaar. Dat is ook te danken aan de inzet van de gedeputeerden van de beide provincies, zegt Kremers. Hij is er blij mee, want dat maakt het mogelijk de variëteit in woningvraag en bedrijvigheid beter te verdelen binnen de acht gemeenten van Regio FoodValley in plaats van binnen elke gemeente afzonderlijk.

Ontwikkelingen

De Vastgoedmonitor begon in de tijd dat Nederland diep in de crisis zat. De woningmarkt in de FoodValley regio bleef redelijk buiten schot, onder andere vanwege de gunstige ligging in Nederland. 'Maar de grootschalige plannen voor de invulling van de oude kazerneterreinen kwamen niet meer van de grond', zegt Kremers nu. 'Die hebben we moeten aanpassen door andere woningbouw en het uitvoeren in veel kleinere deelgebieden.' Inmiddels is de bouwproductie volledig aangetrokken, maar de regio zit nog met een 'erfenis' uit de crisis, legt Kremers uit. 'In crisistijd waren gemeenten zeer terughoudend met beleidsplannen voor nieuwbouw. Dat is logisch. Maar nu begint dat een punt van zorg te worden, want de mogelijkheden voor nieuwbouwplannen beginnen op te raken.'

Kremers noemt nog meer actuele ontwikkelingen, die ook zijn terug te vinden in de Vastgoedmonitor Regio FoodValley 2018. Roel Kremers: 'Dat zijn bijvoorbeeld huisvesting van statushouders, dus asielzoekers die mogen blijven en een woning toegewezen krijgen, maar ook de vermindering van huurwoningen in het middensegment waar corporaties op moeten reageren. Daarnaast speelt de groei van dorpen. Gezien de enorme woningvraag zal de 'klem' op nieuwbouw eraf moeten. Tegelijkertijd wil je het dorpachtige karakter behouden.' En een cruciaal punt is de bestaande bouw, legt Roel Kremers uit. 'Hoe ga je die duurzamer maken? Isoleren en de inzet van alternatieve energiebronnen bieden voor een deel de oplossing. Volledig van het gas af is een ambitie die je alleen bij nieuwbouw in het weiland zou kunnen realiseren. Maar dan nog heb je de vraag hoe bouwers en installateurs hiermee omgaan. Zien zij er een verdienmodel in of zitten ze met grote bergen cv's in hun maag?'

Stappen gemaakt

Verduurzaming kwam aan bod op een symposium in januari. Dat werd net als het symposium in juni druk bezocht. 'Tegenwoordig maken bestuurders en managers hun agenda's vrij voor de Vastgoedmonitor. In de afgelopen tijd hebben we veel stappen gemaakt en zijn we uitgegroeid tot een instituut. Tijdens de presentatie van de Vastgoedmonitor Regio FoodValley 2017 prees toenmalig minister van wonen Stef Blok ons de hemel in. We doen er nu toe', zo besluit de scheidend voorzitter. 'En de komende tijd groeit dit alleen maar door.'

‘Mogelijkheden
voor
nieuwbouwplannen
beginnen
op te raken.’

Aanpak fipronilcrisis en pilot emissiereductie landelijk in de belangstelling

De fipronilcrisis die zich vorig jaar plotseling voordeed, heeft de pluimveesector hard geraakt. Nog niet alle problemen zijn opgelost, maar pluimveehouders in Regio FoodValley zijn lovend over het meldpunt dat binnen enkele dagen vanuit het Poultry Expertise Centre (PEC) in Barneveld is opgezet. Het internationale kenniscentrum, een samenwerking van overheid, onderwijs en bedrijfsleven, neemt steeds nadrukkelijker een leidende positie in. 'We hebben in deze crisis bewezen een stabiele factor te zijn waar de sector op kan terugvallen', blikt businessmanager Eltjo Bethlehem terug.

Studenten testen innovatieve systemen voor emissiereductie bij pluimveebedrijven in de regio. (Foto: APA Foto, Sjef Prins)

De datum waarop de gemeente Barneveld hem belde, weet hij nog precies. 'Het was 31 juli, middenin de vakantie', zegt Bethlehem. Pluimveebedrijven werden geblokkeerd na de vondst van fipronil, een verboden middel tegen bloedluis. Samen met pluimvee-expert Jan Workamp startte hij 'full-speed' met het inrichten van een meldpunt. Binnen een week was het Fipronil Meldpunt Gelderse Vallei operationeel en op 8 augustus organiseerden ze met gemeenten in de Regio FoodValley, LTO en vakbond NVP een bijeenkomst voor pluimveehouders in de Barneveldse Veluwehal. 'Er waren meer dan 250 aanwezigen', schetst Bethlehem de grote belangstelling. 'We wisten nog nauwelijks iets van de problematiek en wilden overzien wat de problemen waren om acties te kunnen vaststellen. Maar we wilden vooral ook een luisterend oor zijn voor de pluimveehouders.'

Dat bleek geen overbodige luxe. 'Zodra er vogelgriep uitbreekt, liggen er draaiboeken klaar. Niet voor fipronil', geeft Bethlehem de bijzonderheid van de situatie aan. De boodschap van de pluimveehouders was duidelijk: Doe geen dingen dubbel. Met het Meldpunt Fipronil nam het PEC een centrale rol in tussen alle betrokken instanties, waaronder de NVWA, AviNed en de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD), overheden en de sector zelf. Als vraagbaak en adviseur zorgde het PEC ervoor dat er antwoord kwam op praktische vragen, zoals: Hoe raken we de fipronil kwijt? Hoe krijgen we de stallen schoon? En: Waar laten we de besmette mest?

**'We hebben
in deze crisis
bewezen
een stabiele
factor te zijn.'**

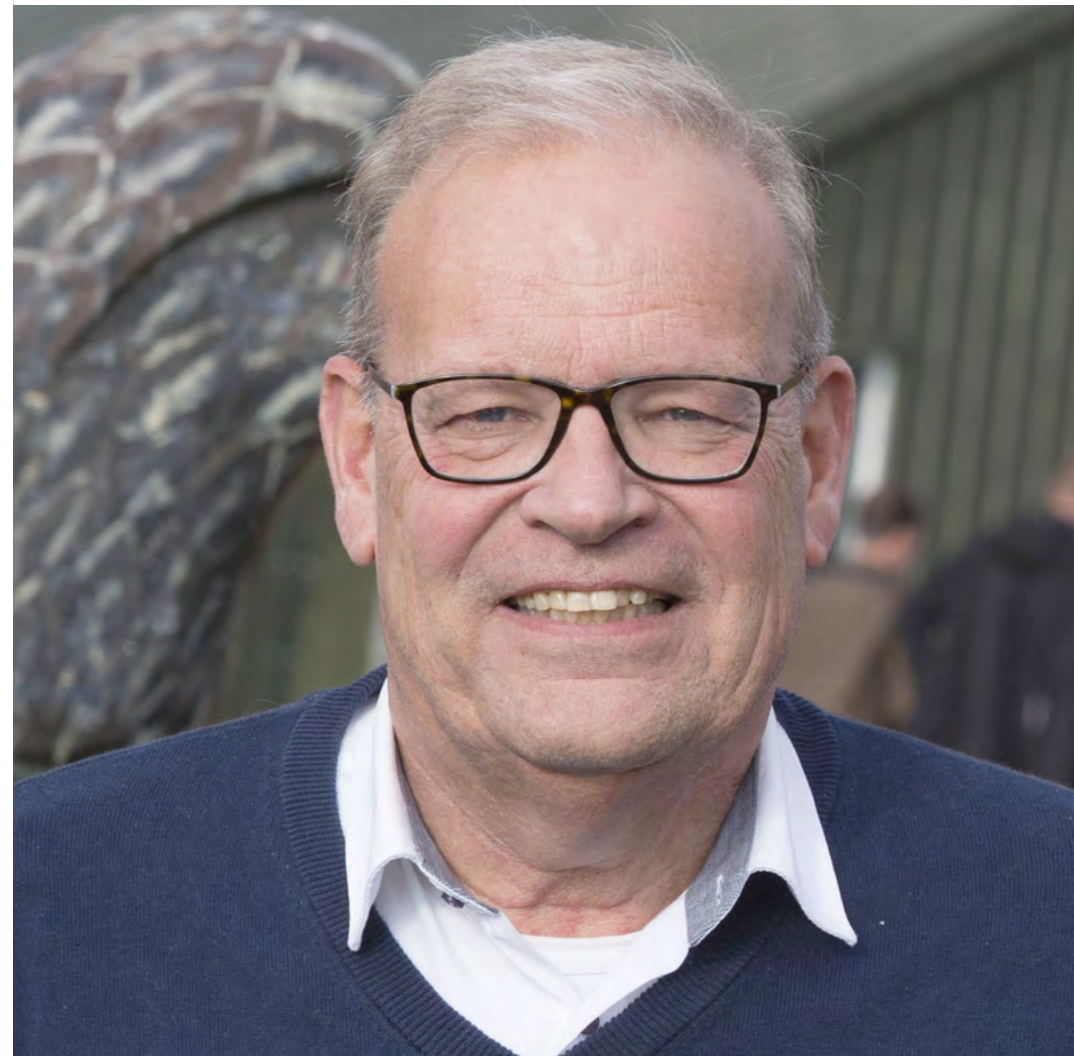
Persoonlijke ondersteuning

Naast het bundelen van vragen, delen van kennis en adviseren van bedrijven én overheid, bood het Meldpunt Fipronil persoonlijke ondersteuning van de pluimveehouders door agrarisch coaches. Uit het eindrapport van afgelopen maart blijkt veel waar-dering voor de aanpak van het meldpunt. 'De crisis heeft emotioneel veel impact gehad, ook op de gezinnen', weet Bethlehem. 'Er zijn grote financiële verliezen geleden. Ik denk dat we in veel gevallen hebben kunnen voorkomen dat er verkeerde beslissingen zijn genomen. Zo is het gelukt om bedrijven overeind te houden.'

Het project 'Boenen bij de boeren', waarin uiteindelijk meer dan honderd vrijwilligers meehielpen met het schoonmaken van de stallen, is één van de succesvolle acties die vanuit het meldpunt is opgestart. Bethlehem: 'De crisis had veel ima-goschade aan de sector kunnen berokkenen, maar uit deze actie bleek juist veel solidariteit. Het heeft bedrijven meer in contact gebracht met hun omgeving.' Daarnaast is bij pluimveehouders veel sympathie ontstaan voor de gemeenten in de regio, zo heeft Bethlehem gemerkt. 'Den Haag is ver weg. Hier heerst het gevoel dat de lokale overheid achter de mensen staat.'

De aanpak van de fipronilcrisis heeft het PEC en de Regio FoodValley nationaal én internationaal op de kaart gezet. 'We hebben laten zien dat we hier een concentratie van expertise en een netwerk van partijen in de regio hebben, waarmee we dit soort onverwachte problemen kunnen tackelen', zegt Bethlehem. Als spin-off van de crisis wordt inmiddels met de pluimveesector, Wageningen UR, overheden en bedrijven gewerkt aan een systematiek om vogelmijt duurzaam te bestrijden. Het PEC neemt in dit project een centrale rol in.

‘Hier heerst
het gevoel
dat de lokale
overheid
achter de
mensen staat.’

Eltjo Bethlehem, businessmanager
(Foto: APA Foto, Sjef Prins)

Leidende rol

Landelijk staat de pilot volop in de belangstelling. In het organiseren van het project, waarin pluimveehouders, innovators en studenten/onderzoekers bij elkaar worden gebracht, heeft het PEC een leidende rol. 'Onze meerwaarde is dat we alle partijen op dezelfde golflengte brengen', zegt Bethlehem. 'Voor MKB-bedrijven is het niet altijd makkelijk om aan te haken bij overheid of Wageningen UR. Op deze manier kunnen we praktijkonderzoek verder brengen en ervoor zorgen dat de kennis die er is ook bij de professionals terecht komt.'

‘Onze
meerwaarde
is dat we alle
partijen op
dezelfde
golflengte
brengen.’

Verbinding met Central Denmark Region geeft energie

Een delegatie van overheid, onderwijs en ondernemers uit de Regio FoodValley bezocht in december de Central Denmark Region.

Een delegatie van overheid, onderwijs en bedrijfsleven uit de FoodValley regio bracht begin december een bezoek aan Aarhus, in de Central Denmark Region. Het leidde zowel tot verbinding binnen de delegatie, als tot aanknopingspunten voor samenwerking tussen beide topregio's. 'Een succesvolle en vruchtbare uitwisseling die veel energie oplevert. We gaan nu graag écht aan de slag', zegt Theo Neyenhuis, die Regio FoodValley in Brussel vertegenwoordigt. 'Laat de projecten maar bewijzen wat de waarde is van deze samenwerking.'

Theo Neyenhuis is sinds 2014 namens Regio FoodValley actief in Brussel. 'We hebben een verkenning gemaakt met welke regio's samenwerking interessant kan zijn', zegt hij. 'Daarin hebben we

gekozen voor een verbinding met andere topregio's in Europa.' De Central Denmark Region kwam al snel in beeld. Deze regio heeft een sterk foodcluster en is al verbonden met FoodValley NL. 'Central Denmark lijkt in veel opzichten op onze regio', verklaart Neyenhuis. 'De omvang en het aantal inwoners is redelijk vergelijkbaar, evenals de bestuursstructuur.'

Veel belangstelling voor PEC

Na een intensief voortraject, waarin samen met de Denen het programma werd voorbereid, reisden zo'n 30 deelnemers afkomstig uit het bedrijfsleven, overheid en onderwijs in Regio FoodValley, naar Aarhus. Drie seminars gaven richting aan de uitwisseling van kennis: 'Facilitation of food innovation', 'Cross-over food & health' en 'Campus development food and ICT'. 'Daarnaast hebben we onze regio ook goed kunnen presenteren', vertelt Neyenhuis. 'Er was bijvoorbeeld veel belangstelling voor het Poultry Expertise Center, waarin de triple-helix mooi tot uitdrukking komt. En de Denen zijn erg enthousiast over de plannen voor het World Food Center in onze regio.'

Het bezoek heeft onder meer opgeleverd dat HBO-scholen uit beide regio's nu in gesprek zijn over een internationale leergang 'food'. Wageningen UR en Aarhus University hebben kennis uitgewisseld op het gebied van eiwitwinning uit gras. 'Zo'n thema speelt in heel Europa. Veel beter dus om op dit gebied samen kennis te ontwikkelen', illustreert Neyenhuis. Veel Deense belangstelling was er ook voor de manier waarop Ziekenhuis Gelderse Vallei gezonde voeding inzet als onderdeel van de behandeling.

Deense overheid minder terughoudend

Hoe laat je de triple-helix werken? Over deze vraag is tijdens het bezoek uitvoerig gesproken. 'De drang tot samenwerking tussen overheid, onderwijs en bedrijfsleven is er in beide regio's', weet Neyenhuis. 'Inmiddels is het voor ons, net als voor de Denen, heel normaal dat die wil er is. Dat is lang niet in alle Europese landen zo vanzelfsprekend.' Toch zijn er op dit vlak wel verschillen met de Deense regio. Neyenhuis: 'Mijn indruk is dat de Deense overheid minder terughoudend is en bijvoorbeeld actiever start-ups ondersteunt. Wij zijn meer gewend dat de overheid vooral

'De Denen zijn erg enthousiast over de plannen voor het World Food Center in onze regio.'

'We gaan nu graag écht aan de slag.'

een faciliterende rol heeft en ervoor zorgt dat de infrastructuur op orde is.'

Er is dan ook met belangstelling gekeken naar de manier waarop in Denemarken bedrijven worden ondersteund. Ondernemer Gerrit Valkenburg, die als secretaris van ICT-Valley deel uitmaakte van de Nederlandse delegatie, heeft gesignaleerd dat projecten in de Deense regio snel van de grond komen. 'Het regiobestuur is direct betrokken bij het opstarten van projecten', zag hij. 'Er kan dan snel worden doorgeschakeld.' Valkenburg benadrukt dat meer vrijheid in de plannen stimulerend kan werken: 'Juist als je wilt innoveren is het belangrijk om ruimte te houden. Als regio kun je dan je voortrekkersrol behouden.'

Het over de grenzen van de sector heen kijken, noemt Valkenburg als andere inspiratiebron. 'Het is mij opgevallen dat Food- en IT-bedrijven in Central Denmark dicht tegen elkaar aankruipen, ze zijn soms zelfs in hetzelfde gebouw gevestigd.' Het bezoek aan Aarhus stimuleert volgens Valkenburg de cross-over programma's in de FoodValley regio. 'We moeten de parels bij elkaar pakken en gewoon beginnen', concludeert hij. De reis op zich heeft daar al aan bijgedragen. 'Je zit toch uren met elkaar in de bus. Er liggen nu directere lijntjes. Zo werken we vanuit ICT Valley inmiddels samen aan een project met het Poultry Expertise Center.'

Goede positionering in Europa

Dat de Denen veel tijd hebben geïnvesteerd in het bezoek en de voorbereiding ervan, ziet Neyenhuis als een positief signaal. 'Het geeft aan dat ze net als wij belang hechten aan samenwerking en een goede positionering van onze regio's in Europa', zegt hij. Regio FoodValley werkt namens Oost NL op Europees niveau al samen met de Deense regio in het Smart Specialisation Platform on Agri-Food. Daar zijn ook andere topregio's bij aangesloten. In het platform is de samenwerking toegespitst op het thema 'Consumer Involvement in Agrifood Innovation'. 'Het vergroot onze zichtbaarheid', benadrukt Neyenhuis. 'Door krachten te bundelen kunnen we ook beter aanspraak maken op de fondsen van de Europese Unie.' Het platform is gericht op het initiëren van projecten. 'We hebben daar tijdens het bezoek veel energie voor gekregen', vat Neyenhuis samen. 'De uitdaging is om dat vast te houden.'

'We moeten de parels bij elkaar pakken en gewoon beginnen.'

PDV-/GDV-beleid

'Regionaal afstemmen is een kwestie van elkaar wat gunnen'

Van de acht woonboulevards in de regio is de Groeneveldselaan in Veenendaal de grootste. (Foto: APA Foto, Sjef Prins)

'Vroeger was alles in de binnenstad gevestigd.'

Internetshoppen, winkelen als beleving en leegstand in de binnensteden. De detailhandel is de laatste jaren onderhevig aan talloze veranderingen. Dat heeft niet alleen gevolgen voor de centrumgebieden, maar ook voor perifere en grootschalige detailhandelsvestigingen (PDV en GDV) zoals woonboulevards. Door in de regio het economisch beleid samen richting te geven en af te stemmen op ontwikkelingen in de markt, wordt de positie van winkelgebieden in Regio FoodValley versterkt.

Regio FoodValley telt acht perifere winkellocaties, in Veenendaal, Ede, Barneveld, Nijkerk en Wageningen. Op deze locaties zijn winkels in de branches wonen, doe-het-zelf en tuincentra gevestigd. 'Vroeger was alles in de binnenstad gevestigd', zegt Herman van

Rijnbach, beleidsadviseur Economische Zaken bij de gemeente Veenendaal. 'In de jaren tachtig en negentig moesten de grote winkels, de 'ruimteslurpers', eruit. Voor hen was het ook voordeliger om buiten het centrum gevestigd te zijn, waar ze bovendien beter bereikbaar waren.'

Geactualiseerd

In 2010 is gezamenlijk PDV-/GDV-beleid opgesteld door de toenmalige WERV-gemeenten plus Barneveld. Dat beleid is inmiddels geactualiseerd voor de hele Regio FoodValley. 'De markt is sinds 2010 erg veranderd', motiveert Van Rijnbach. 'Nu de binnensteden kampen met leegstand, gelden er andere argumenten. We proberen winkelbedrijven juist te stimuleren zich in het centrum te vestigen', verwijst Van Rijnbach naar het beleid voor de binnensteden. 'Soms zie je, buiten onze regio, dat bijvoorbeeld speelgoedzaken een plek verwerven op een locatie buiten het centrum. Wij vinden dat zo'n winkel in de binnenstad hoort. Hoe groot de winkel ook is, de aard en de omvang van de artikelen blijven nu eenmaal hetzelfde, dus de vraag is of je als speelgoedwinkel die ruimte op een perifere locatie écht nodig hebt.'

Het PDV-/GDV-beleid voor de Regio FoodValley is afgestemd op provinciaal beleid en ontwikkelingen in de markt, waaronder consumentengedrag. 'Er verandert veel onder invloed van internet', signaleert Van Rijnbach. 'We zien dat woonboulevards gelukkig minder last hebben van concurrerende internetaankopen. Maar er treedt bijvoorbeeld wel branchevervaging op. Omdat we op de woonboulevards vasthouden aan de branches wonen, doe-het-zelf en tuincentra, hebben we bepaald dat op maximaal 15 procent van de winkelvloer branchevreemde producten mogen worden aangeboden. Dat is niet altijd even makkelijk te controleren, maar bedrijven weten dat dit de regel is', zegt Van Rijnbach.

Geen Outlet Center

Zo wordt voorkomen dat de woonboulevards en centrumwinkel-gebieden elkaar in de weg zitten. Ander belangrijk doel van het regionale beleid is het scheppen van duidelijkheid voor alle partijen. 'Ongewenste ontwikkelingen willen we voorkomen, om de bestaande detailhandel te beschermen', benadrukt Van Rijnbach. 'Om die reden hebben we samen bepaald dat we niet meewerken

'Er verandert veel onder invloed van internet.'

aan de komst van een Outlet Center in de Regio FoodValley.'

Van de acht woonboulevards in de regio is de Groeneveldselaan in Veenendaal de grootste. 'Winkels hebben hier een uniforme uitstraling, je ziet dat het bij elkaar hoort', noemt Van Rijnbach een van de sterke punten. Onderdeel van het PDV-/GDV-beleid is dat er terughoudend wordt omgegaan met uitbreiding. 'Oud voor nieuw', of 'meters voor meters', luidt de afspraak. Daarmee worden woonwinkels, bouwmarkten en tuincentra meer geconcentreerd en leegstand op de locaties bestreden. 'De leegstand op woonboulevards is nu minder dan 2 procent, dat is erg laag', zegt Van Rijnbach. 'We houden het bij deze acht locaties maar willen wel ruimte houden om het bestaande gebied wat meer volume te geven.' Uitbreiding kan alleen als het de detailhandelsstructuur versterkt en de winkels in het centrumgebied niet schaadt. Daar zijn de uitbreidingsplannen aan de Groeneveldselaan op getoetst door het regiobestuur en er is groen licht gegeven.

Levensvatbaar

Hoe de markt zich ook ontwikkelt, woonboulevards zullen blijven bestaan, denkt Van Rijnbach. 'De trend is dat kleine locaties het steeds zwaarder krijgen', voorziet hij. 'Het gaat erom de bestaande locaties te versterken, ze meer body te geven en aantrekkelijk te houden, zodat ze genoeg publiek blijven trekken.' Levensvatbare woonboulevards vragen om een zekere schaalgrootte, maar ook om synergie in het winkelaanbod en een goed bereikbare, schone en veilige locatie.

Door een gezamenlijk PDV-/GDV-beleid zijn consumenten en ondernemers in de Regio FoodValley uiteindelijk beter af. 'Een woonboulevard heeft een regionale functie, dus moeten we het beleid ook regionaal afstemmen', zegt Van Rijnbach. 'Dat doen we ook voor kantoren en bedrijventerreinen. Samen beleid maken is een kwestie van elkaar wat gunnen. De uitbreiding van de Groeneveldselaan is hiervan een goed voorbeeld. Het is prettig om te merken dat het in onze regio ook echt zo werkt.'

Mbo-studenten leren netwerken in de regio

Tijdens Bigday kregen ondernemers en mbo-studenten uit de regio de kans om met elkaar kennis te maken.

‘Netwerken in het kwadraat.’

‘Netwerken in het kwadraat’, zo noemde de organisatie het zelf. Dat is echt niet overdreven. Op 18 april deden ongeveer honderdvijftig professionals en zo’n driehonderd mbo-studenten mee aan het evenement Bigday FoodValley regio. Ze gingen met elkaar in gesprek voor maximale kansen straks op de arbeidsmarkt. Het werd een zinvolle dag, vond de 21-jarige Robbin van Roekel, student motorvoertuigentechniek aan ROC A12 Technova in Ede.

Bigday werd dit jaar voor de tweede keer georganiseerd voor studenten aan ROC A12 Technova en Aeres

MBO. Naast de onderwijsinstellingen werkten werkgeversorganisaties VNO-NCW Veluwevallei, Werkgeversservicepunt FoodValley (WSP), Federatie Ondernemingsverenigingen (FOV) en de Regio FoodValley-gemeenten mee. Van tevoren leerden de studenten netwerken en wat het belang daarvan is. Op de dag zelf kwamen alle ondernemers en studenten bij elkaar om netwerkprogramma’s te volgen. ‘Dat was leuk’, zegt Robbin. ‘Je komt allemaal mensen tegen die je nog niet kent.’ Erg nuttig vond hij bijvoorbeeld de workshop LinkedIn, om te leren hoe je het digitale netwerk in kan zetten voor werk of een baan. ‘Hoe moet je dat aanpakken? Waar gebruik je het wel voor en vooral ook: waarvoor niet?’

Ingang

Na de lunch gingen de studenten twee aan twee naar een werkgever voor een bedrijfsbezoek annex netwerkgesprek. Robbin van Roekel ging met zijn maat naar Harbers Trucks in Veenendaal. ‘We hebben gesproken met de eigenaar over het bedrijf en over onze opleiding’, zegt Robbin. ‘Daarna kregen we een rondleiding door de werkplaats.’ Sommige studenten zagen na de bedrijfsbezoeken wel een ingang voor een stageplek of misschien zelfs een baan. Maar Robbin niet. ‘Ik vond het een hartstikke interessant en nuttig bezoek. Maar mijn toekomst ligt in de personenauto’s en niet in de trucks.’

Afstand

Het belangrijkste wat hij tijdens Bigday heeft geleerd is goed voorbereid een bedrijf benaderen. ‘Want het heeft geen zin als je zomaar binnen komt stormen.’ Anderen studenten vonden het nuttig dat ze een zetje kregen en zo de stap wat kleiner wordt. Want eigenlijk is de afstand tussen studenten en het bedrijfsleven nog te groot. Andersom vinden ondernemers dat ook. Zij zijn blij met het initiatief. Herald Immink is regiomanager VeluweVallei en Flevoland van VNO-NCW. ‘Door Bigday kreeg het bedrijfsleven de kans om heel gericht en in een kort tijdsbestek kennis te maken met het mbo. Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst. En op Bigday kwam die toekomst letterlijk even binnen bij heel veel bedrijven in de regio.’

‘Ik vond het hartstikke interessant en nuttig.’

‘Ondernemers blij met initiatief.’

Regio FoodValley zet leerlingenvervoer weer op de rit

Ruim 900 leerlingen reizen in de Regio FoodValley met de Valleihopper naar speciaal onderwijs.

Het afgelopen schooljaar is niet goed begonnen voor de vaak kwetsbare kinderen die met busjes van huis naar speciaal onderwijs rijden. Alles wat maar fout kon gaan, ging ook fout bij de entree van leerlingenvervoer Valleihopper. Onder regie van Regio FoodValley werd gewerkt aan herstel van vertrouwen. Met succes, zo blijkt uit reacties van ouders.

De kranten stonden er vol van, zo kort na de zomervakantie. Verhalen over leerlingen die uren te laat op hun bestemming kwamen, en erger: die thuis niet werden opgehaald of op school vergeten. In opdracht van Regio FoodValley heeft een extern bureau een onderzoek gedaan naar hoe het zo fout kon gaan, vertelt projectleider Linda Zwetsloot. Dat bureau kwam in februari met een

rapport. De belangrijkste oorzaken waren IT-systemen die niet op elkaar aansloten én communicatie met ouders. Zwetsloot: 'Vervolgens hebben we een beheergroep ingesteld. Vanuit die beheergroep is ingezet op een hardere aansturing van het proces. Daarnaast is ingezet op een actieve communicatie met de ouders.'

Klankbordgroep

De problemen van begin dit schooljaar zorgde voor grote onrust onder de ruim 900 kinderen en hun ouders. Per regiogemeente worden er nu ouderavonden gehouden. Maar het belangrijkste is dat er in februari een klankbordgroep is ingesteld, waarin ouders praten met de vervoerders en gemeenten. Renata Both is een van de contactouders die daarin zitten, als vertegenwoordiger voor Scherpenzeel. Haar 11-jarige dochter reist van Scherpenzeel naar Veenendaal. Both: 'Door deze open manier van communiceren heb ik er alle vertrouwen in dat het in de toekomst goed blijft gaan. Alle partijen hebben scherp voor de geest: wat in augustus gebeurde, mag nooit meer voorkomen.'

Berto Bruinhorst zit voor Ede in de klankbordgroep. Hij heeft aan het begin van dit schooljaar wekenlang bovenop het vervoer voor zijn 12-jarige zoon Lennard moeten zitten. 'Regelmatig was hij uit het systeem en mocht de chauffeur hem niet meenemen, of hij werd niet opgehaald', blikst hij terug. Bruinhorst ziet dat het nu beter gaat. 'Ik heb gezegd: ik ga jullie heel kritisch volgen. Ik zie dat er inmiddels een hoop is veranderd. Het is een goede zet geweest.' De nieuwe werkwijze is geen garantie dat alles vlekkeloos zal verlopen in het nieuwe schooljaar, zo benadrukt Zwetsloot: 'Er kan altijd een keertje iets misgaan.'

'Ik zie dat er inmiddels een hoop is veranderd.'

Snelle oplossing nodig voor regionaal verkeersknelpunt

De Rijnbrug bij Rhenen vormt een belangrijke ontsluiting van Regio FoodValley. (Foto: APA Foto, Sjef Prins)

‘We stimuleren het gebruik van openbaar vervoer en fiets.’

De Rijnbrug bij Rhenen is al jaren een knelpunt in het verkeer. Dagelijks rijden er meer dan 30.000 auto's over de brug, met files in de spitsuren tot gevolg. Dat heeft een negatief effect op de bereikbaarheid van de regio en zet de leefbaarheid van de zuidelijke FoodValley onder druk. Regio FoodValley dringt er bij de provincies Utrecht en Gelderland op aan om vaart te maken met een oplossing.

De Rijnbrug vormt een belangrijke ontsluiting aan de zuidkant van Regio FoodValley. ‘Een goede bereikbaarheid is een essentiële randvoorwaarde voor de economische groei van de regio’, onderstreept Samareh Bloemberg, programmamanager Mobiliteit bij Regio FoodValley. ‘We zetten als regio óók in op slimme en duur-

zame manieren om de bereikbaarheid te verbeteren, zoals het stimuleren van het gebruik van openbaar vervoer en fiets’, stelt ze voorop. ‘Maar soms is het nodig om verkeersknelpunten met infrastructuurle maatregelen op te lossen.’

Dat geldt zeker voor de Rijnbrug. Al in 2012 is een bestuursovereenkomst gesloten waarin ministerie, gemeenten en provincies hebben afgesproken samen naar een oplossing te zoeken. Voor de middellange termijn zou een ‘Tidal flow’ op de brug worden aangelegd, een extra rijstrook waarvan de rijrichting afhankelijk van de drukte kan worden gewisseld. Inmiddels heeft een verbreding van het brugdek met 2x2 rijstroken de voorkeur. ‘Twee jaar geleden is geconcludeerd dat een ‘Tidal flow’ veel technische en financiële risico's met zich meebrengt’, zegt Bloemberg. ‘Het hele brugdek zou vervangen moeten worden. Dan kun je beter meteen naar twee rijstroken per richting kijken, aangezien dit duidelijk meerwaarde biedt voor het verbeteren van de verkeersafwikkeling.’

Een bredere brug leidt naar verwachting nauwelijks tot meer verkeer. ‘Daar is onderzoek naar gedaan door Sweco’, verklaart Bloemberg. De Stuurgroep, waarin zes omliggende gemeenten van de brug, de twee provincies en Rijkswaterstaat vertegenwoordigd zijn, heeft zich al uitgesproken voor 2x2 rijstroken. ‘De uitdaging is dat er nu vaart in komt’, zegt de programmamanager. ‘We moeten de provincies laten inzien dat uitstel niet langer kan en dat er nog voor het einde van het jaar een beslissing moet worden genomen.’

Bloemberg benadrukt dat het belangrijk is om in regioverband in te zetten op een goede en snelle oplossing. De lobby wordt op bestuurlijk niveau achter de schermen gevoerd, maar ook publiek, met brieven aan gedeputeerde staten van de twee provincies en met persberichten. Dat heeft succes, ook al is er nog meer werk te doen, constateert Bloemberg. Op aangeven van Regio FoodValley is vorig jaar een projectteam aangesteld en een oproep aan de provinciebesturen leidde al tot een Statenvoorstel in Utrecht voor een breed wegdek dat 2x2 rijstroken mogelijk maakt. ‘De regio wordt als serieuze gesprekspartner gezien. Ook op landelijk niveau zijn we steeds meer in beeld. Dit kunnen we goed gebruiken om onze regionale issues over het voetlicht te brengen. De Rijnbrug is geen lokaal, maar een regionaal knelpunt waarvoor zo snel mogelijk een oplossing moet komen.’

‘We moeten de provincies laten inzien dat uitstel niet langer kan.’

Eiwittransitie

Kansen voor agrarische sector in Regio FoodValley

De toenemende aandacht voor gezond en duurzaam eten stelt een veelbelovende toekomst voor de insectensector in het vooruitzicht.

(Foto: APA Foto, Sjef Prins)

Of het nu veldbonen zijn of insecten, de belangstelling voor andere eiwitbronnen dan vlees, vis en zuivel groeit. Het heeft alles te maken met de toenemende wereldbevolking en tegelijkertijd met de zoektocht naar duurzaam, efficiënt en dicht bij huis geproduceerde voedingsstoffen. ‘We zijn altijd op zoek naar initiatieven om dit soort ontwikkelingen te versnellen’, zegt Fije Visscher, voorzitter LTO Noord, afdeling Gelderse Vallei. Plantaardige eiwitten, maar ook insectenteelt bieden de agrarische sector in de Regio FoodValley volop kansen.

Visscher vertegenwoordigt met LTO zo’n 700 agrarische ondernemers in de regio. ‘Wij zijn als het ware de verrekijker van onze sector’, omschrijft Visscher zijn rol. ‘Duurzaamheid en circulaire economie is de trend’, signaleert hij. ‘En herkomst van voedsel is steeds belangrijker. Om aan de vraag te kunnen voldoen, worden eiwitten nu vaak van ver gehaald. Denk aan soja als eiwitbron voor veevoer.’ Er wordt dan ook volop gezocht naar andere mogelijkheden, die duurzamer en economisch kansrijk zijn.

Een mogelijkheid is om eiwitrijke gewassen, zoals veldbonen, te gaan verbouwen. Of om meer eiwitten uit gras te winnen. ‘We zijn al aan het onderzoeken hoe we najaarsgras beter kunnen verwaarden’, zegt Visscher. ‘Bijvoorbeeld door het te drogen met restwarmte van de industrie.’ Samenwerking binnen de regio is een sterke factor om tot succes te komen. De experttafels, van ondernemers, onderwijs en overheid, bieden daartoe een goed middel, vindt Visscher. ‘Wij worden als primaire sector goed gezien en als volwaardig gesprekspartner beschouwd. Als de overheid meedoet, dan is er veel meer mogelijk. Kijk naar de ontwikkeling van innovaties op het gebied van emissiereductie in de veehouderij. Daar is echt versnelling in gekomen.’

Het verbouwen van plantaardige eiwitten ligt gevoelsmatig dichterbij huis, dan het kweken van insecten, zo ervaart Visscher bij zijn achterban. ‘Er is veel kennis en onderzoek nodig. Rond insectenteelt leven veel vragen’, merkt hij. ‘Welke soort is efficiënt te telen en hoe zit het bijvoorbeeld met dierenwelzijn? En als iedereen een kwekerij in een bedrijfshal kan beginnen, hoe agrarisch is deze activiteit dan eigenlijk?’

Groene vingers

Marian Peters, directeur van adviesbureau en productontwikkelaar NGN (New Generation Nutrition) met insecten in de hoofdrol en ‘founding mother’ van de insectensector in Nederland, is blij met dit soort vragen en beaamt tegelijkertijd dat kennis over insectenteelt nog niet algemeen beschikbaar is. ‘Er zijn veel kansen voor de insectensector, maar er is óók nog heel veel uit te zoeken’, zegt ze. Agrarisch is insectenteelt zeker, benadrukt ze. ‘Dit vraagt echt om groene vingers. ‘Samen met Regio FoodValley en Wageningen UR organiseerde Peters op 28 juni een trendcollege ‘Kennismaking met de insectenketen’. Tijdens het college werd ingegaan op vragen die bij starters in de sector leven en is een overzicht gegeven van aanwezige kennis en ervaring. ‘Begin kleinschalig’, is het advies van Peters. ‘Het kost gewoon tijd en aandacht.’ Het maken van een businessplan is pas stap twee, als het aan Peters ligt. Visscher maakt zich over het verdienmodel ook geen zorgen: ‘Als de vraag er is vanuit de markt, dan komt het verdienmodel er wel. Door de markt te volgen, te kijken wat er mogelijk is en goede besluiten te nemen, kunnen we in Regio FoodValley voorop blijven lopen in de ontwikkeling van gezondere voeding.’

‘Als de
overheid
meedoet, dan
is er veel meer
mogelijk.’

‘Dit biedt
kansen voor
agrariërs
die willen
omschakelen.’

Wageningen UR neemt in de ontwikkeling een belangrijke positie in. ‘Mede dankzij Wageningen UR kunnen we claimen dat we gidsland zijn’, zegt Peters. Samen met Regio FoodValley wordt gewerkt aan een onderzoekscentrum op het gebied van insectenteelt. Dat is niet alleen economisch interessant, ook maatschappelijk kan de insectensector veel betekenen, voorziet Peters. ‘We gooien nu wereldwijd een derde deel van ons voedsel weg. Insecten kunnen dit afval omzetten in hoogwaardige ingrediënten zoals essentiële eiwitten en onverzadigde vetzuren.’ Wetgeving vormt nu nog een belemmering, maar daar komt langzaam verandering in. Insecten als voer voor kippen is inmiddels toegestaan. ‘Het blijkt ook nog eens een positief effect op het welzijn van de kip te hebben’, zegt Peters. ‘Met ‘on-farm feed production’ kunnen we bovendien toe naar circulaire boerderijen.’

Peters noemt het de ‘funfactor’ van de insectenteelt dat er nog zo veel verbeteringen mogelijk zijn die zullen leiden tot een beter resultaat. ‘Het is een kort-cyclische teelt, dus je hebt al in korte tijd opbrengst’, geeft ze aan. ‘Insecten reproduceren zich snel en veelvuldig, zijn koudbloedig waardoor ze weinig voer verbruiken en weinig broeikasgassen uitstoten. En ze vragen ook nog eens relatief weinig ruimte. Het leuke is dat er door onderzoek en ontwikkeling nog heel veel winst te halen is.’

De toenemende aandacht voor gezond en duurzaam eten, voor de herkomst van onze voeding en voor circulaire economie, stelt een veelbelovende toekomst voor de insectensector in het vooruitzicht. Het aantal insectenkwekers, verenigd in brancheorganisatie Venik, is de afgelopen tijd gegroeid. Er zijn onlangs zo’n 20 startende insectenkwekers opgeleid om hun bedrijf om te schakelen naar insectenkweek. ‘De helft van de kwekers is varkenshouder, maar ook nertsenfokkers zijn geïnteresseerd’, weet Peters. ‘Het is een hele nieuwe sector, dit biedt kansen voor agrariërs die willen omschakelen.’

‘Er zijn
veel kansen
voor de
insectensector,
maar er is óók
nog heel veel
uit te zoeken.’

Fije Visscher, voorzitter LTO Noord
afdeling Gelderse Vallei: ‘Er is veel
kennis en onderzoek nodig.’
(Foto: APA Foto, Sjef Prins)

Colofon

Groei is een uitgave van Regio FoodValley

Tekst:

Alice van Schuppen | APA Tekst

Leendert Douma | APA Tekst

Fotografie:

Sjef Prins | APA Foto

Regio FoodValley

Vormgeving:

Patricia Bosveld | Beed concept+ontwerp

©2018